

**SPECIFIKACE POŽADAVKŮ PRO JEDNOTNOU
PŘIJÍMACÍ ZKOUŠKU V PŘIJÍMACÍM ŘÍZENÍ NA
STŘEDNÍ ŠKOLY V OBORECH VZDĚLÁNÍ
S MATURITNÍ ZKOUŠKOU**

**PRO ŠKOLNÍ ROK
2021/2022**

ČESKÝ JAZYK A LITERATURA

Zpracovalo Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání

Obsah

Úvod.....	3
Požadavky na vědomosti a dovednosti, které mohou být ověřovány v rámci jednotné přijímací zkoušky	4
Část A1 – Specifikace didaktického testu pro osmiletá gymnázia.....	4
Část A2 – Podpora pro uchazeče o studium na osmiletých gymnáziích.....	6
Část A3 – Příklady testových úloh pro uchazeče o studium na osmiletých gymnáziích	7
Část B1 – Specifikace didaktického testu pro šestiletá gymnázia.....	14
Část B2 – Podpora pro uchazeče o studium na šestiletých gymnáziích.....	17
Část B3 – Příklady testových úloh pro uchazeče o studium na šestiletých gymnáziích.....	18
Část C1 – Specifikace didaktického testu pro čtyřleté obory vzdělání s maturitní zkouškou a pro nástavbová studia.....	25
Část C2 – Podpora pro uchazeče o studium na čtyřletých oborech vzdělání s maturitní zkouškou a na nástavbových studiích	28
Část C3 – Příklady testových úloh pro uchazeče o studium na čtyřletých oborech vzdělání s maturitní zkouškou a na nástavbových studiích	29

Úvod

Tento dokument, který je určen pro jednotnou přijímací zkoušku z českého jazyka a literatury zadávanou v rámci přijímacího řízení na střední školy zakončené maturitní zkouškou, vymezuje rozsah požadavků na vědomosti a dovednosti uchazečů o příslušné obory vzdělání.

Právní rámec

Přijímání ke vzdělávání ve střední škole upravuje zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů a vyhláška č. 353/2016 Sb., kterou se stanoví podrobnosti o organizaci přijímacího řízení ve středních školách.

Pedagogické dokumenty ke specifikaci požadavků

Specifikace požadavků vychází ze vzdělávacího oboru Český jazyk a literatura vymezeného v [Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání](#)¹. Nezbytným předpokladem pro zvládnutí testu je osvojení vědomostí a dovedností definovaných ve [Standardech pro základní vzdělávání – Český jazyk a literatura](#)². Obsah didaktických testů respektuje také [Doporučené učební osnovy předmětů ČJL, AJ a M pro základní školu](#) (MŠMT, 2011), část Český jazyk a literatura³.

¹ <http://www.nuv.cz/t/rvp-pro-zakladni-vzdelavani>

² <http://www.nuv.cz/t/zarazeni-standardu-do-rvp-zv>

³ <http://www.nuv.cz/file/189>

Požadavky na vědomosti a dovednosti, které mohou být ověřovány v rámci jednotné přijímací zkoušky

Část A1 – Specifikace didaktického testu pro osmiletá gymnázia

Požadavky na uchazeče, který bude skládat jednotnou přijímací zkoušku z českého jazyka a literatury v rámci přijímacího řízení do prvního ročníku osmiletého gymnázia, jsou formulovány v souvislosti s RVP ZV a zahrnují požadavky na vědomosti a dovednosti uchazeče v těchto oblastech: komunikačně-slohové, jazykové a literární. **V didaktickém testu je kladen důraz především na ověřování čtenářské gramotnosti a s ní souvisejících dovedností.**

Uchazeč o vzdělávání v osmiletém gymnáziu prokáže osvojení následujících vědomostí a dovedností:

1 porozumění textu

- prokáže porozumění textu včetně nepísmenných typů textu (tabulka, graf, obrázek aj.);
- pochopí podstatu definovaného pojmu, informace z předložené definice využije při práci s jiným textem;
- rozezná hlavní myšlenku textu;
- vystihne nadpis textu na základě hlavní myšlenky textu;
- odliší podstatné informace od nepodstatných;
- nalezne v krátkém textu klíčová slova a obsahové jádro sdělení;
- posoudí úplnost/neúplnost jednoduchého sdělení;
- porovná informace ze dvou zdrojů;
- odliší fakta od domněnek;

2 komunikační a slohová výchova

- uspořádá části textu podle textové návaznosti;
- doplní podle smyslu vynechanou část textu;
- odhadne pokračování textu nebo doplní jeho předcházející část;
- rozezná část textu, v níž se autor textu přímo obrací na čtenáře;
- posoudí, zda jsou užitá jazykové prostředky vzhledem ke komunikační situaci vhodné, či nevhodné;
- rozezná komunikační funkci výpovědi (otázka, prosba, varování, rozkaz aj.) a posoudí vhodnost užití interpunkčního znaménka v dané výpovědi, případně náležité interpunkční znaménko doplní;
- rozezná vybrané slohové útvary a žánry (blahopřání, dopis, dotazník, inzerát, návod k použití, oznámení, popis děje, popis pracovního postupu, popis předmětu, pozvánka, přihláška, vypravování, vzkaz, zpráva);

3 pravidla českého pravopisu

- ovládá lexikální pravopis;
- ovládá základy pravopisu morfologického (koncovky podstatných jmen a přídavných jmen tvrdých a měkkých, tvary zájmena *já*);

- ovládá základy pravopisu syntaktického (shoda přísudku s podmětem, psaní čárek v jednoduchých větných celcích);

4 slovní zásoba, tvoření slov

- postihne význam pojmenování v daném kontextu;
- postihne význam obecně známých přísloví, rčení, pořekadel, pranostik, doplní jejich chybějící část;
- porovná významy pojmenování, rozliší slova významově nadřazená, podřazená, souřadná;
- rozliší slova jednoznačná a mnohoznačná;
- uvede k daným pojmenováním synonyma (slova souznačná) a antonyma (slova opačného významu);
- rozezná slova citově zbarvená a zdrobněliny;
- rozliší spisovné a nespisovné tvary slov / spisovná a nespisovná slova; nespisovný tvar slova / nespisovné slovo nahradí spisovným tvarem slova / spisovným slovem;
- rozezná slova příbuzná, uvede slovo příbuzné s určitým slovem;
- rozliší slovo, slabiku, hlásku (samohlásku, souhlásku, dvojhlásku);
- orientuje se ve stavbě jednoduchých slov (předpona / předponová část, kořen, přípona / příponová část);

5 skladba

- rozliší větu jednoduchou a souvětí, upraví větu jednoduchou na souvětí a naopak;
- rozezná základní skladební dvojici;
- rozezná podmět vyjádřený, nevyjádřený a několikanásobný;
- užívá vhodné spojovací výrazy, nahradí v textu / doplní do textu spojovací výraz tak, aby význam textu zůstal zachován;
- rozezná, zda je přímá/nepřímá řeč správně převedena do řeči nepřímé/přímé;

6 tvarosloví

- rozezná ohebné i neohebné slovní druhy (s výjimkou částic);
- užívá ohebné slovní druhy v gramaticky správném tvaru;
- vytvoří větu, v níž určité slovo je jiným slovním druhem než ve výchozím textu;
- určí pád, číslo, rod a vzor podstatných jmen;
- určí druh a vzor přídavných jmen;
- určí mluvnické kategorie sloves (osoba, číslo, způsob, čas);

7 literární výchova

- používá elementární literární pojmy při jednoduchém rozboru literárních textů (próza, poezie, drama, sloka, verš, rým, přirovnání);
- rozezná vybrané literární žánry (bajka, báseň, hádanka, komiks, pohádka, pověst, povídka, rozpočítadlo, říkanka);
- rozliší umělecký a neumělecký text, rozezná různé typy neuměleckých textů (publicistický text, populárně naučný text, slovník, encyklopedie).

Část A2 – Podpora pro uchazeče o studium na osmiletých gymnáziích

K procvičování celých testů nebo jen tematicky zaměřených skupin úloh z předchozích ročníků jednotné přijímací zkoušky (JPZ) lze využít [webovou aplikaci](#)⁴. U některých úloh je kromě správné odpovědi k dispozici také komentované řešení.

Na webových stránkách CZVV⁵ lze v sekci **Testová zadání** stáhnout testové sešity, záznamové archy a klíče správných řešení didaktických testů konaných v rámci předchozích ročníků JPZ. U většiny didaktických testů je k dispozici dokument [Průvodce řešením](#)⁶, jenž obsahuje komentovaná řešení úloh.

Pro jednotnou přijímací zkoušku z českého jazyka a literatury jsou povolenými pomůckami pouze **psací potřeby**.

⁴ <https://procvicprijimacky.ceremat.cz>

⁵ <https://prijimacky.ceremat.cz>

⁶ <https://prijimacky.ceremat.cz/menu/testova-zadani-k-procvicovani/testova-zadani-v-pdf/osmilete-obory-cesky-jazyk-a-literatura>

Část A3 – Příklady testových úloh pro uchazeče o studium na osmiletých gymnáziích

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 1–4

(1) Objevovat, obchodovat, rybařit, pobavit se i bojovat – *****, proč lidé opouštějí souš a vydávají se na vodu, je mnoho. Po tisíce let lidé vymýšlejí nové a nové prostředky, jak vodní plochu překonat bezpečněji a rychleji.

(2) Nejstarším prostředkem přepravy po vodě jsou vory. Ty na rozdíl od člunů nejsou plavidly jen kvůli své konstrukci, ale zejména proto, že se vyrábějí z materiálu, který plave, tedy například ze dřeva. V Kanadě nebo Rusku byly vory zhotovovány svazováním kmenů a obvykle sloužily k přepravě dříví po řekách. Vor také využil ke svému bádání Thor Heyerdahl. Tento známý norský cestovatel chtěl dokázat, že plavba z Jižní Ameriky do Polynésie je možná i bez moderního vybavení. Na voru urazil něco málo přes 6 800 kilometrů (3 700 námořních mil).

(3) Často využívaným plavidlem je také člun. Okolnosti vzniku člunu stále vzbuzují mnoho otázek. Někteří odborníci se domnívají, že na počátku tohoto významného vynálezu bylo pozorování duté ulity vznášející se na vodě. Jak to ale ve skutečnosti bylo, není příliš podstatné.

Dřevěný člun je předchůdcem plachetnic. Kromě dřeva se k výrobě člunů používala také kůže z různých zvířat. V Indii ke zhotovení člunů sloužila buvolí kůže, v Tibetu zase kůže z jaků. Indiáni překračovali řeky v tzv. býčích člunech zhotovených z bizoní kůže, tulení kůží se potahovaly kajaky v arktických oblastech. Poslední dobou se ale počet tuleňů výrazně snížil.

(E. Kintley, *Lodě*, upraveno)

1 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda jednoznačně vyplývá z výchozího textu (A), nebo ne (N).

	A	N
1.1 Vory se vyrábějí pouze ze dřeva.	☐	☐
1.2 Dřevěný člun je mladší než plachetnice.	☐	☐
1.3 Indiáni používali čluny zhotovené z kůže býků a bizonů.	☐	☐
1.4 Jedna námořní míle označuje delší vzdálenost než jeden kilometr.	☐	☐

Okruh ověřovaných vědomostí/dovedností: porozumění textu

Řešení: 1.1 – N; 1.2 – N; 1.3 – N; 1.4 – A

2 Které z následujících slov patří na vynechané místo (*****) ve výchozím textu?

- A) cest
- B) metod
- C) důvodů
- D) způsobů

Okruh ověřovaných vědomostí/dovedností: komunikační a slohová výchova

Řešení: C

3 Která z následujících možností bezprostředně navazuje na výchozí text?

- A) Jejich kajaky se proto odedávna vyrábějí z vodotěsného plátna.
- B) Jejich kajaky se proto stále častěji vyrábějí z vodotěsného plátna.
- C) Jejich kůže je proto odedávna nahrazována vodotěsným plátnem.
- D) Jejich kůže je proto stále častěji nahrazována vodotěsným plátnem.

Okruh ověřovaných vědomostí/dovedností: komunikační a slohová výchova

Řešení: D

4 Vypište z druhé části výchozího textu tři podstatná jména, která jsou v textu užitá v 7. pádě.

Chybějící dílčí odpověď nebo zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, jsou považovány za chybu.

Okruh ověřovaných vědomostí/dovedností: tvarosloví

Řešení: prostředkem, plavidly, svazováním

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 5

Listonohové se na naší planetě poprvé objevili před 200 miliony let, tedy v období druhohor, kdy se zde ještě procházeli dinosauři. Strašní ještěři už sice dávno vymřeli, listonohy ***** můžeme spatřit v přírodě i dnes. Listonoh vyvolává dojem, že vůbec nepatří do našeho světa, ale do sci-fi filmu. Má ***** tři oči, ocas zakončený vidlicí, více než stovku nohou a krunýř.

(www.pribram.cz; www.abicko.cz, upraveno)

5 Na každé ze dvou vynechaných míst (***) ve výchozím textu patří jedno slovo. Ve které z následujících možností jsou uvedena obě tato slova v pořadí odpovídajícím výchozímu textu?**

(Po doplnění slov musí výchozí text dávat smysl.)

- A) však – totiž
- B) však – tudíž
- C) proto – totiž
- D) proto – tudíž

Okruh ověřovaných vědomostí/dovedností: skladba

Řešení: A

VÝCHOZÍ TEXTY K ÚLOZE 6

TEXT 1

Byl chovatelem poštovních holubů.
Zaslal jen neúplný seznam.
Na krajnici stálo jakési auto.
Napsal zajímavý popis zimní krajiny.
Měl opravdu velký vztek.
Babička pomalu usrkávala čaj.
Rád se procházel po odlehlých místech.
Vše žákům trpělivě vysvětlil.
Během plavby zažil dobrodružství.
Stejně se to časem rozkřikne.

TEXT 2

Souhláska je **slabikotvorná** pouze tehdy, když společně s jednou nebo více souhláskami tvoří slabiku, která neobsahuje žádnou samohlásku ani dvojhásku.

- Slovo SLZA obsahuje slabikotvornou souhlásku L.
- Slovo SLIMÁK slabikotvornou souhlásku neobsahuje.

(CZVM)

6 Vypište z TEXTU 1 tři slova obsahující slabikotvornou souhlásku.

Úlohu řešte na základě definice uvedené v TEXTU 2. Chybějící dílčí odpověď nebo zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, jsou považovány za chybu.

Okruh ověřovaných vědomostí/dovedností: porozumění textu

Řešení: neúplný, usrkávala, trpělivě

7 Ve které z následujících možností je významový vztah mezi prvním a druhým slovem nejpodobnější vztahu mezi slovy KRUMPÁČ – LOPATA?

(Slova ve správném řešení musí být uvedena v pořadí odpovídajícím dvojici KRUMPÁČ – LOPATA.)

- A) čočka – hrách
- B) malina – ovoce
- C) polička – dřevo
- D) strom – borovice

Okruh ověřovaných vědomostí/dovedností: slovní zásoba

Řešení: A

8 Na každé vynechané místo (***) v českých ustálených slovních spojeních doplňte příslušné slovo v náležitém tvaru.**

- 8.1 Hanka je upřímná, každému řekne, co si myslí. Platí pro ni: Co na srdci, to na ****.*
- 8.2 Doma jsem řekl, že stoprocentně vyhraju matematickou olympiádu. Maminka odvětila: „Neříkej hop, dokud ****.*.“

Okruh ověřovaných vědomostí/dovedností: slovní zásoba

Řešení: 8.1 – jazyku; 8.2 – nepřeskočíš

9 Ve kterém z následujících souvětí se NEVYSKYTUJE nespisovný tvar slova?

- A) Marně doufala, že si rodiče nevšimnou poznámky v žákovský knížce.
B) Vůbec si nevybavil, jaký heslo používá pro přístup do mobilních aplikací.
C) Velmi by si přál, aby od rodičů konečně dostal nějakého zvířecího mazlíčka.
D) Opravdu si myslím, že jseš na tu ústní zkoušku z matematiky dobře připravená.

Okruh ověřovaných vědomostí/dovedností: slovní zásoba

Řešení: C

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 10

Mravenec byl velmi pilný, a tak si už v létě nashromáždil zásoby potravy na zimu. V zimě k němu přišla luční kobylka a prosila ho, aby se s ní o jídlo podělil. Mravenec se jí zeptal: „A copak jsi dělala v létě?“ Kobylka mu odpověděla: „Po polích jsem si poskakovala a zpívala si.“ Mravenec se zasmál a řekl jí: „Když sis v létě zpívala, tak si v zimě tancuj.“

Ponaučení: Všichni se musí včas postarat o to, aby v období nedostatku netrpěli nouzí.

(Vzhledem k povaze úlohy není zdroj výchozího textu uveden.)

10 Která z následujících možností nejlépe vystihuje výchozí text?

- A) bajka
B) báseň
C) pověst
D) pohádka

Okruh ověřovaných vědomostí/dovedností: literární výchova

Řešení: A

11 Uspořádejte jednotlivé části textu (A–F) tak, aby na sebe navazovaly.

A) Nebyla tady ani žádná města, ani žádné silnice, a dokonce tady nebyli ani žádní lidé.

B) Proto se takovým horám říká sopky. V některých z nich vybuchují rozžhavené kameny ještě dneska.

C) V nich žili obrovití ještěři, kterým se říká dinosauři, a také různé praopice a praptáci. Byly tady taky kopce. A vysoké hory.

D) Před mockrát moc lety a jednou vteřinkou to na zemi vypadalo docela jinak.

E) Zato tady byla nekonečná moře a v nich žily prapodivné ryby s velkými hlavami a ježatými ploutvemi. Taky tady bylo hodně lesů.

F) V některých byla uprostřed díra a z té se pořád kouřilo. Každou chvíli to někde zarachotilo, žhavé kamení vyletělo do vzduchu a všechno začalo soptit.

(P. Teisinger, Človíčková dobrodružství, upraveno)

První část: _____

Druhá část: _____

Třetí část: _____

Čtvrtá část: _____

Pátá část: _____

Šestá část: _____

Okruh ověřovaných vědomostí/dovedností: komunikační a slohová výchova

Řešení: D – A – E – C – F – B

12 Vypište z každé z následujících vět (12.1 a 12.2) základní skladební dvojici.

(Základní skladební dvojice musí být zapsány pravopisně správně.)

12.1 Tak časté porušování dopravních předpisů se v jiných zemích určitě nevyskytuje.

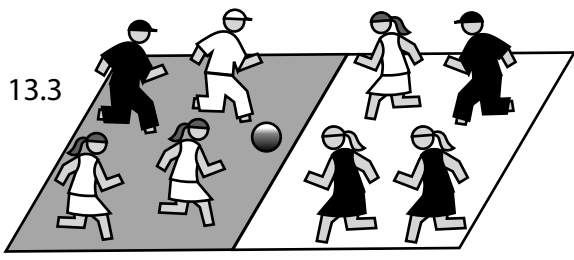
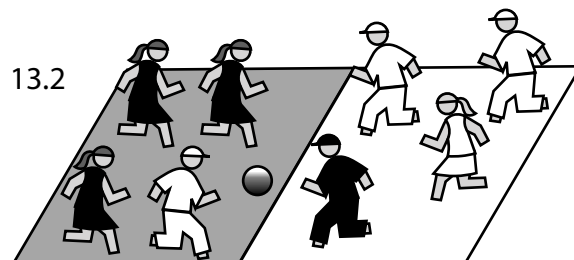
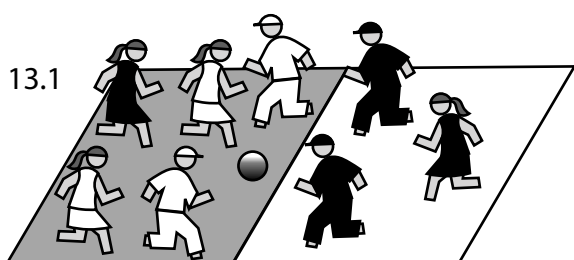
12.2 Panu řediteli asi bude dost vadit ta dlouhá řada aut zaparkovaných u plotu hřiště.

Okruh ověřovaných vědomostí/dovedností: skladba

Řešení: 12.1 – porušování se nevyskytuje; 12.2 – řada bude vadit

13 Přiřadte k jednotlivým obrázkům (13.1–13.4) odpovídající popis (A–F).

(Každou možnost z nabídky A–F můžete přiřadit pouze jednou. Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)

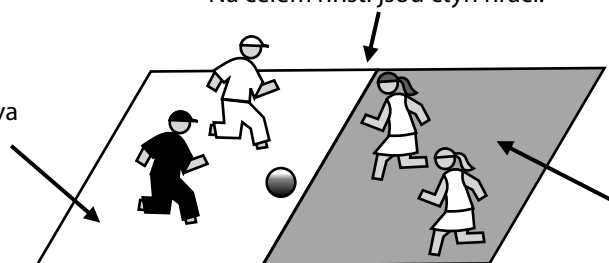

- A) Alespoň tři bílí hráči jsou na tmavé části hřiště. Na bílé části hřiště je lichý počet hráčů. V černém týmu je více dívek než chlapců.
- B) Alespoň jeden bílý hráč je na bílé části hřiště. Na tmavé části hřiště je sudý počet chlapců. V bílém týmu je shodný počet chlapců a dívek.
- C) Na bílé části hřiště je lichý počet chlapců. Více než dva bílí hráči jsou na tmavé části hřiště. V černém týmu je shodný počet chlapců a dívek.
- D) Na tmavé části hřiště je lichý počet dívek. Na bílé části hřiště jsou alespoň dva hráči z černého týmu. V bílém týmu je více dívek než chlapců.
- E) Alespoň jedna dívka z bílého týmu je na tmavé části hřiště. Na bílé části hřiště je lichý počet hráčů. V černém týmu je shodný počet chlapců a dívek.
- F) Na tmavé části hřiště je lichý počet černých hráčů. Ze všech hrajících dívek je pouze jedna na bílé části hřiště. V bílém týmu je více chlapců než dívek.

Vysvětlivky:

Na celém hřišti jsou čtyři hráči.

bílá část hřiště, na níž
v tomto případě hrají dva
chlapci (tzn. jeden bílý
hráč a jeden černý hráč)

tmavá část hřiště, na níž
v tomto případě hrají
dvě dívky z bílého týmu
(tzn. dva bílí hráči)

Okruh ověřovaných vědomostí/dovedností: porozumění textu

Řešení: 13.1 – E; 13.2 – F; 13.3 – C; 13.4 – B

14 Rozhodněte o každé z následujících vět, zda se v ní vyskytuje sloveso užitě v rozkazovacím způsobu (A), nebo ne (N).

	A	N
14.1 Půjdou do světa, Davide!	☐	☐
14.2 Měli by se mnohému naučit!	☐	☐
14.3 Pane Glocku, nechte mě jít s nimi!	☐	☐
14.4 Všechny ty pošetilce do skla zaklejí!	☐	☐

Okruh ověřovaných vědomostí/dovedností: tvarosloví

Řešení: 14.1 – N; 14.2 – N; 14.3 – A; 14.4 – N

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 15

Sourozenci Jakub a Lukáš trávili celý měsíc u babičky, která bydlí na vsi poblíž Příbryslavi. Oba rádi chodili na celodenní vycházky do přírody. Nejvíce je upoutali rozlehlé pastviny, kde s oblibou pozorovali pestrobarevné motýli, vážky s průsvitnými křídly nebo neúnavně poskakující kobylky zelené. Zástupci pozoruhodné hmyzí říše je úplně okouzlili. To ale děti ještě netušily, jak nemilé překvapení jim hmyz připraví.

Na babiččině zahradě si v zemi vybudovaly hnízdo vosy. Pravidelné nálety zuřivých vos působily všem mnoho starostí. Jednoho dne však Lukáš objevil na polici oběmnou knihu, v níž byl také návod, jak na vosy vyzrát.

(CZVV)

15 Najděte ve výchozím textu čtyři slova, která jsou zapsána s pravopisnou chybou, a napište je pravopisně správně.

Doporučení: Opravte pouze ta slova, u kterých jste si jisti, že jsou ve výchozím textu zapsána s pravopisnou chybou.

Chybějící dílčí odpověď nebo zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, jsou považovány za chybu.

Okruh ověřovaných vědomostí/dovedností: pravidla českého pravopisu

Řešení: upoutaly, motýly, zuřivých, objemnou

16 Ve které z následujících vět je pravopisná chyba?

- A) Můj potměšilý soused se nikdy nezmění.
- B) Příčinou nedorozumění byla jeho nesmělost.
- C) Start letadla doprovázelo poměrně silné hřmění.
- D) Velmi sebevědomě vyvrátil všechny jeho doměnky.

Okruh ověřovaných vědomostí/dovedností: pravidla českého pravopisu

Řešení: D

Část B1 – Specifikace didaktického testu pro šestiletá gymnázia

Požadavky na uchazeče, který bude skládat jednotnou přijímací zkoušku z českého jazyka a literatury v rámci přijímacího řízení do prvního ročníku šestiletého gymnázia, jsou formulovány v souvislosti s RVP ZV a zahrnují požadavky na vědomosti a dovednosti uchazeče v těchto oblastech: komunikačně-slohové, jazykové a literární. **V didaktickém testu je kladen důraz především na ověřování čtenářské gramotnosti a s ní souvisejících dovedností.**

Uchazeč o vzdělávání v šestiletém gymnáziu prokáže osvojení následujících vědomostí a dovedností:

1 porozumění textu

- prokáže porozumění textu včetně nepísmenných typů textu (tabulka, graf, obrázek aj.);
- pochopí podstatu definovaného pojmu, informace z předložené definice využije při práci s jiným textem;
- rozezná hlavní myšlenku textu;
- vystihne nadpis textu na základě hlavní myšlenky textu;
- odliší podstatné informace od nepodstatných;
- nalezne v textu klíčová slova a obsahové jádro sdělení;
- posoudí úplnost/neúplnost sdělení;
- porovná informace z různých zdrojů;
- odliší fakta od domněnek, názorů, hodnocení autora (objektivní a subjektivní sdělení);
- rozezná manipulativní prvky v reklamě nebo inzerci;

2 komunikační a slohová výchova

- uspořádá části textu podle textové návaznosti;
- doplní podle smyslu vynechanou část textu;
- odhadne pokračování textu nebo doplní jeho předcházející část;
- rozezná hlavní funkci a účel textu;
- rozezná komunikační záměr autora textu;
- rozezná část textu, v níž se autor textu přímo obrací na čtenáře;
- posoudí, zda jsou užité jazykové prostředky vzhledem ke komunikační situaci vhodné, či nevhodné;
- rozezná komunikační funkci výpovědi (otázka, prosba, varování, rozkaz aj.) a posoudí vhodnost užití interpunkčního znaménka v dané výpovědi, případně náležitě interpunkční znaménko doplní;
- rozezná vybrané slohové útvary a žánry (blahopřání, dopis, dotazník, e-mail, charakteristika, inzerát, návod k použití, oznámení, popis děje, popis pracovního postupu, popis předmětu, pozvánka, přihláška, reklamní text, vypravování, vzkaz, zpráva, žádost, životopis);

3 pravidla českého pravopisu

- ovládá lexikální a morfologický pravopis;
- ovládá základy pravopisu syntaktického (shoda přísudku s podmětem; jednodušší případy psaní čárek ve větách a v souvětích);

4 slovní zásoba, tvoření slov

- postihne význam pojmenování v daném kontextu;
- postihne význam obecně známých přísloví, rčení, pořekadel, pranostik, doplní jejich chybějící část;
- rozezná v textu ustálené slovní spojení, uvede jeho význam;
- porovná významy pojmenování, rozliší slova významově nadřazená, podřazená, souřadná;
- rozliší slova jednoznačná a mnohoznačná;
- uvede k daným pojmenováním synonyma a antonyma;
- rozezná slova citově zabarvená a zdvořilá;
- rozliší spisovné a nespisovné jazykové prostředky; nespisovný tvar slova / nespisovné slovo nahradí spisovným tvarem slova / spisovným slovem;
- rozezná slova příbuzná, uvede slovo příbuzné s určitým slovem;
- rozliší slovo, slabiku, hlásku (samohlásku, souhlásku, dvojhlásku) a písmeno;
- orientuje se ve stavbě slov (předpona / předponová část, kořen, přípona / příponová část);

5 skladba

- rozliší větu jednoduchou a souvětí, upraví větu jednoduchou na souvětí a naopak;
- rozezná základní skladební dvojici;
- rozezná větné členy (podmět vyjádřený a nevyjádřený; přísudek slovesný; předmět; přívlastek shodný a neshodný; příslovečné určení místa, času, způsobu, příčiny), rozezná několikanásobné větné členy;
- rozliší větu hlavní a vedlejší, rozezná druhy vět vedlejších (předmětná, přívlastková, příslovečná místní, příslovečná časová, příslovečná způsobová, příslovečná příčinná);
- užívá vhodné spojovací výrazy, nahradí v textu / doplní do textu spojovací výraz tak, aby význam textu zůstal zachován;
- identifikuje nedostatky ve výstavbě větných celků, případně chybný větný celek opraví;
- rozliší řeč přímou a nepřímou, rozezná, zda je přímá/nepřímá řeč správně převedena do řeči nepřímé/přímé;

6 tvarosloví

- rozezná ohebné i neohebné slovní druhy;
- užívá ohebné slovní druhy v gramaticky správném tvaru;
- vytvoří větu, v níž určité slovo je jiným slovním druhem než ve výchozím textu;
- nalezne v daném kontextu chybný / chybně užitý tvar slova, případně tento nedostatek opraví;
- určí pád, číslo, rod a vzor podstatných jmen;
- určí druh a vzor přídavných jmen;
- určí druh zájmen;
- rozliší stupně přídavných jmen a příslovcí;
- určí mluvnické kategorie sloves (osoba, číslo, způsob, čas, slovesný rod);

7 literární výchova

- používá elementární literární pojmy při jednoduchém rozboru literárních textů (próza, poezie, sloka, verš, rým, personifikace, přirovnání);
- orientuje se v literárních druzích (lyrika, epika, drama);
- rozezná vybrané literární žánry (anekdota, báje, bajka, balada, báseň, epos, hádanka, komiks, legenda, pohádka, pověst, povídka, rozpočítadlo, říkanka, nonsensová, dobrodružná a humoristická literatura, literatura fantasy a sci-fi, ústní lidová slovesnost);
- rozliší umělecký a neumělecký text, rozezná různé typy neuměleckých textů.

Část B2 – Podpora pro uchazeče o studium na šestiletých gymnáziích

K procvičování celých testů nebo jen tematicky zaměřených skupin úloh z předchozích ročníků jednotné přijímací zkoušky (JPZ) lze využít [webovou aplikaci](#)⁷. U některých úloh je kromě správné odpovědi k dispozici také komentované řešení.

Na webových stránkách CZVV⁸ lze v sekci **Testová zadání** stáhnout testové sešity, záznamové archy a klíče správných řešení didaktických testů konaných v rámci předchozích ročníků JPZ. U většiny didaktických testů je k dispozici dokument [Průvodce řešením](#)⁹, jenž obsahuje komentovaná řešení úloh.

Pro jednotnou přijímací zkoušku z českého jazyka a literatury jsou povolenými pomůckami pouze **psací potřeby**.

⁷ <https://procvicprijimacky.ceremat.cz>

⁸ <https://prijimacky.ceremat.cz>

⁹ <https://prijimacky.ceremat.cz/menu/testova-zadani-k-procvicovani/testova-zadani-v-pdf/sestilete-obory-cesky-jazyk-a-literatura>

Část B3 – Příklady testových úloh pro uchazeče o studium na šestiletých gymnáziích

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 1–5

Portugalské souostroví Azory, ležící v Atlantském oceánu přibližně 1 500 km od Lisabonu, se skládá z devíti obydlených ostrovů. Největší z nich, ostrov São Miguel, byl až do začátku 21. století jediným místem v Evropě, kde se pěstoval a zpracovával čaj. Azorské čajovníkové plantáže jsou unikátní: čaj se zde pěstuje už ve výšce 150 metrů nad mořem, jde tedy o nejnižše položené plantáže na světě.

Lidé z těchto ostrovů na své půdě od pradávna pěstovali pomeranče. Když ale počátkem 19. století pomerančovníky zničila zhoubná plíseň, azorští zemědělci přišli o hlavní zdroj obživy. Hledali tedy novou plodinu vhodnou k pěstování, kterou by také mohli vyvážet. Skutečnost, že vedle ananasu a maracuji nakonec vsadili i na čajovník, má na svědomí Jacinto Leite, někdejší voják brazilské armády. Na svůj rodný ostrov São Miguel totiž přivezl z Rio de Janeiro sazenice čajovníku.

V úrodné půdě a stabilním klimatu se plodině záhy začalo dařit. Z první sklizně čaje byly dva vzorky, konkrétně 8 kg černého a 10 kg zeleného čaje, poslány do Anglie na odborné analýzy. Díky své nesporné kvalitě oba dostaly vynikající posudky. Cesta na evropské trhy se rázem otevřela a na Azorách nastaly lepší časy. Už v roce 1850 se čajovníkové plantáže rozprostíraly na 300 hektarech půdy a tamější manufaktury ročně vyprodukovaly 250 tun čaje.

Čilý obchod se zahraničím ale narušila první světová válka, *****. Důsledkem tohoto trendu, pokračujícího i po válce, byly ztráty na ziscích a krachování manufaktur. Do roku 1970 svou činnost ukončilo devět z původních čtrnácti azorských výrobců čaje, během následujících let zkrachovali další čtyři. Počátku 21. století se dočkala pouze společnost Chá Gorreana. Tento výrobce dodnes ze svých plantáží o rozloze 40 hektarů ročně vyprodukuje 40 tun kvalitního čaje.

(Lidé a Země 12/2007, upraveno)

1 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda jednoznačně vyplývá z výchozího textu (A), nebo ne (N).

	A	N
1.1 Ostrov São Miguel zabírá většinu celkové rozlohy portugalského souostroví Azory.	☐	☐
1.2 Zhoubná plíseň, která zničila pomerančovníky, byla na ostrov São Miguel zavlečena z Rio de Janeiro.	☐	☐
1.3 Při první sklizni azorského čaje bylo sklizeno přesně o 2 kilogramy více zeleného čaje než čaje černého.	☐	☐
1.4 Od roku 1850 do počátku 21. století se roční produkce azorské společnosti Chá Gorreana snížila z původních 250 tun čaje na 40 tun.	☐	☐

Okruh ověřovaných vědomostí/dovedností: porozumění textu

Řešení: 1.1 – N; 1.2 – N; 1.3 – N; 1.4 – N

2 Která z následujících možností patří na vynechané místo (***) ve výchozím textu?**

- A) po níž prodej čaje z Azor začal růst
- B) po níž prodej čaje z Azor nepřestal růst
- C) během níž prodej čaje z Azor začal klesat
- D) během níž prodej čaje z Azor přestal klesat

Okruh ověřovaných vědomostí/dovedností: komunikační a slohová výchova

Řešení: C

3 Které z následujících tvrzení je pravdivé?

- A) Výchozí text popírá informaci, že ze všech čajovníkových plantáží pouze ty azorské leží v nadmořské výšce 150 metrů.
- B) Z výchozího textu vyplývá, že žádná z čajovníkových plantáží včetně těch azorských neleží v nadmořské výšce 150 metrů.
- C) Z výchozího textu vyplývá, že na světě neexistuje žádné místo, kde čajovníkové plantáže leží v nižší nadmořské výšce než na Azorách.
- D) Výchozí text popírá informaci, že na světě existuje alespoň jedno místo, kde čajovníkové plantáže leží ve vyšší nadmořské výšce než na Azorách.

Okruh ověřovaných vědomostí/dovedností: porozumění textu

Řešení: C

4 Ve kterém z následujících úseků výchozího textu se vyskytuje přídavné jméno v 2. stupni?

- A) někdejší voják
- B) nastaly lepší časy
- C) tamější manufaktury
- D) zkrachovali další čtyři

Okruh ověřovaných vědomostí/dovedností: tvarosloví

Řešení: B

5 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda je pravdivé (A), nebo ne (N).

	A	N
5.1 Věta podtržená ve výchozím textu obsahuje dva přívlastky shodné.	☐	☐
5.2 Věta podtržená ve výchozím textu obsahuje podmět několikanásobný.	☐	☐
5.3 Věta podtržená ve výchozím textu obsahuje jedno příslovečné určení času.	☐	☐
5.4 Věta podtržená ve výchozím textu obsahuje jedno příslovečné určení místa.	☐	☐

Okruh ověřovaných vědomostí/dovedností: skladba

Řešení: 5.1 – A; 5.2 – N; 5.3 – A; 5.4 – A

6 Ke každé z následujících podúloh (6.1 a 6.2) napište současné spisovné slovo, které odpovídá zadání a zároveň není vlastním jménem.

(Současné slovo znamená slovo používané v dnešní době, nikoli zastaralé.)

6.1 Napište podstatné jméno, které je v 1. pádě čísla jednotného čtyřslabičné, je příbuzné se slovem SLUHA a skloňuje se podle vzoru MĚSTO.

6.2 Napište podstatné jméno, které je v 1. pádě čísla jednotného dvouslabičné, je příbuzné se slovem ROZECHVĚLÝ a skloňuje se podle vzoru STAVENÍ.

Okruh ověřovaných vědomostí/dovedností: slovní zásoba, tvoření slov

Řešení: 6.1 – služebnictvo; 6.2 – chvění

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 7

Nejprve vás čeká teorie, v únoru začnou praktická cvičení.

7 Napište smysluplnou větu o čtyřech slovech, v níž slovo CVIČENÍ bude jiným slovním druhem než ve výchozím textu.

Tvar slova *cvičení* musí zůstat zachován. Vzniklá věta musí být gramaticky správná a musí obsahovat přísudek.

Okruh ověřovaných vědomostí/dovedností: tvarosloví

Řešení: např. Cvičení lvi proskakovali obručí.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 8

Každou **poslední** srpnovou středu se ve španělském městě Buñol koná La Tomatina. Do města se sjedou lidé z **celého** světa a jako **zběsilí** po sobě hází rajčata. Organizátoři akce doporučují, aby si všichni na sebe vzali staré oblečení (ideální je **spodní** prádlo nebo plavky). Rajčatové skvrny se totiž nikdy nevyperou.

(Guinnessovy světové rekordy 2005, upraveno)

8 Rozhodněte o každé z následujících dvojic slov, zda je lze v kontextu výchozího textu považovat za synonyma (A), nebo ne (N).

(První slovo z dvojice pochází z výchozího textu a je v něm vyznačeno tučně.)

8.1 poslední – zbývající

A	N
☐	☐

8.2 celého – úplného

☐	☐
--------------------------	--------------------------

8.3 zběsilí – šílení

☐	☐
--------------------------	--------------------------

8.4 spodní – dolní

☐	☐
--------------------------	--------------------------

Okruh ověřovaných vědomostí/dovedností: slovní zásoba

Řešení: 8.1 – N; 8.2 – N; 8.3 – A; 8.4 – N

9 Uspořádejte jednotlivé části textu (A–F) tak, aby na sebe navazovaly.

A) Velice se zaradovala, protože v ní objevila ztracenou čajovou krabici. Začala se divit, kde se vzal v Terčině skříňce zapomenutý čaj.

B) Maminka se jich hrozně lekla a vykřikla. Okamžitě přiběhl tatínek, aby zjistil, co se děje. Potom si zavolali Terku.

C) Terka však stále trvala na svém: „Oni chtějí do Francie!“ Maminka ale rázně řekla: „Do Francie ne, tam by je mohli sníst, musíme je vypustit ještě v Itálii!“

D) Ptali se jí, proč s sebou veze hlemýžďe. „Protože se sami nikam nedoplazí, tak jsem je vzala na výlet.“ Maminka řekla, že to by nešlo, protože hlemýžďi by to trápení v plechové krabici nemuseli přežít. Zítra budou ve Francii a co tam s krabicí plnou hlemýžďů?

E) Maminka připravovala večeři. Sáhla do bedny s bramborami, aby odtud nějaké vybrala, a náhodou narazila i na Terčinu skříňku.

F) Potom ovšem krabici s čajem otevřela a zjistila, že místo čaje s nimi jede pět hlemýžďů.

(E. Papoušková, *Cestování s Velrybou*, upraveno)

9.1 _____

9.2 _____

9.3 _____

9.4 _____

9.5 _____

9.6 _____

Okruh ověřovaných vědomostí/dovedností: komunikační a slohová výchova

Řešení: E – A – F – B – D – C

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 10

Učitel nevrle **podotkl**, že všichni chlapci ze třídy už zpívají pěkně, jenom Petr **skřehotá**.

10 Které z následujících tvrzení o slovech tučně vyznačených ve výchozím textu je pravdivé?

- A) Obě tato slova jsou citově zbarvená.
- B) Pouze slovo *podotkl* je citově zbarvené.
- C) Pouze slovo *skřehotá* je citově zbarvené.
- D) Žádné z těchto slov není citově zbarvené.

Okruh ověřovaných vědomostí/dovedností: slovní zásoba

Řešení: C

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 11

Prodám sochu mistra Yody v životní velikosti. Měří 89 cm (s mečem je výška 135 cm). Její hmotnost je 25 kg. Má úžasné detaily, zejména obličej je dokonale propracovaný. Socha je unikátní, vyrobeno bylo jen několik stovek kusů. Úžasná příležitost pro každého fanouška Star Wars. V případě zájmu mě kontaktujte prostřednictvím e-mailu.

(Vzhledem k povaze úlohy není zdroj výchozího textu uveden.)

11 Výchozí text je doslovný přepis celého inzerátu otištěného v novinách, chybí v něm však některé údaje. Která z následujících možností uvádí dva nejpodstatnější?

- A) kontakt na prodávajícího a důvod prodeje předmětu
- B) cena prodávajícího předmětu a kontakt na prodávajícího
- C) rok výroby prodávajícího předmětu a důvod prodeje předmětu
- D) cena prodávajícího předmětu a rok výroby prodávajícího předmětu

Okruh ověřovaných vědomostí/dovedností: komunikační a slohová výchova

Řešení: B

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 12

Umím prase zepředu,
nic jiného nesvedu,
moje ruka nic jiného nenakreslí,
zkoušel jsem i kobylu,
ale došlo k omylu,
vyšla z toho žirafa, a tak jsem skleslý.

Kuneš umí ještěrku,
jak se hřeje na štěrku,
jinak je též beznadějně nenadaný,
Vaněk umí parohy
jenom podle předlohy,
Kovandová pořád kreslí kočkodany.

Co se týče talentu,
dám na žáka Valentu,
který tvrdí, že se z toho nezblázníme,
Valenta je z Jinonic
a neumí vůbec nic,
propiskou si dělá pouze čáry přímé.

Když se ale spojíme,
my, co málo umíme,
nakreslíme stádo zvířete velmi hravě,
tygry, koně, různý skot,
Valenta nám dodá plot,
můžeme s tím vyniknouti na výstavě.

(Z. Svěrák, Umím prase zepředu)

12 Které z následujících tvrzení o výchozím textu je pravdivé?

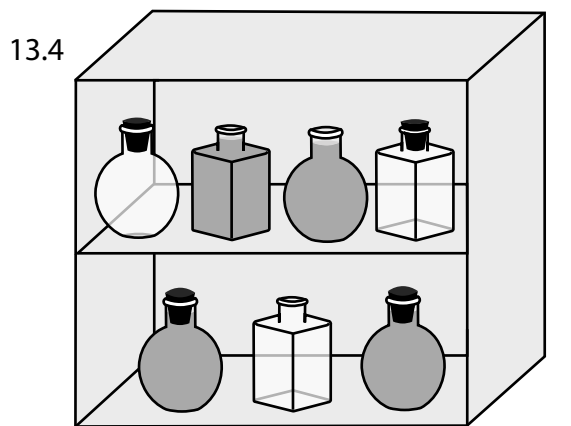
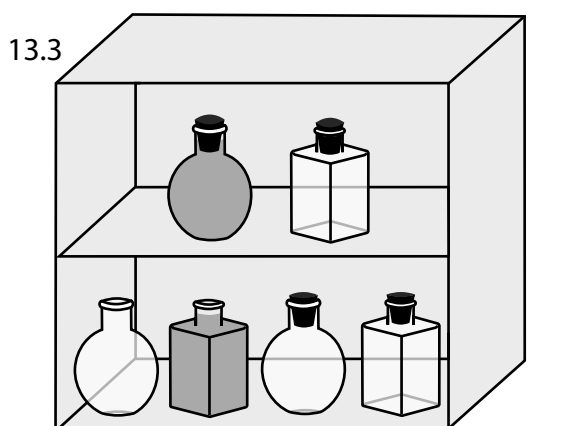
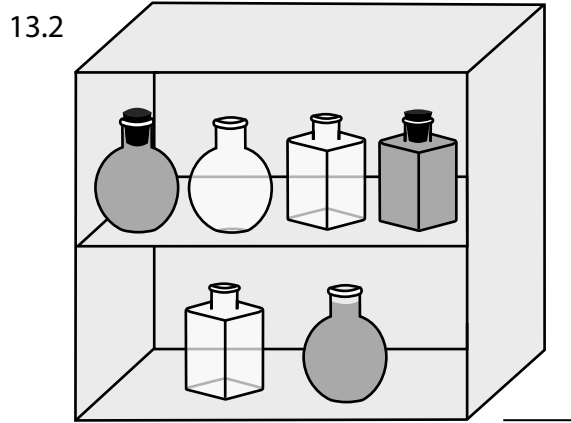
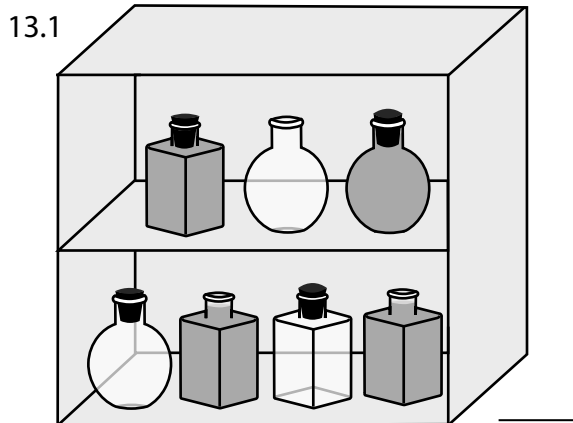
- A) Text je poezie, v každé jeho sloce se rýmuje první verš s veršem bezprostředně následujícím.
- B) Text je próza, v každé jeho sloce se rýmuje první verš s veršem bezprostředně následujícím.
- C) Text je poezie, pouze v některých jeho slokách se rýmuje první verš s veršem bezprostředně následujícím.
- D) Text je próza, pouze v některých jeho slokách se rýmuje první verš s veršem bezprostředně následujícím.

Okruh ověřovaných vědomostí/dovedností: literární výchova

Řešení: A

13 Přiradte k jednotlivým obrázkům (13.1–13.4) odpovídající popis (A–F).

(Každou možnost z nabídky A–F můžete přiřadit pouze jednou. Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)

- A) V celé skřínce je sudý počet plných lahví. Na horní polici je jedna kulatá láhev bez zátky. Méně než polovina všech lahví ve skřínce je hranatá.
- B) Na horní polici skříňky je sudý počet lahví. Více než polovina všech lahví ve skřínce je se zátkou. V celé skřínce je více hranatých lahví než kulatých.
- C) V celé skřínce je lichý počet prázdných lahví. Na dolní polici je maximálně jedna kulatá láhev. Přesně polovina všech lahví ve skřínce má zátku.
- D) Na horní polici skříňky je sudý počet lahví. Přesně polovina všech lahví ve skřínce je hranatá. V celé skřínce je plných lahví stejně jako prázdných.
- E) V celé skřínce je lichý počet kulatých lahví. Na dolní polici skříňky je maximálně jedna plná láhev. Méně než polovina všech lahví ve skřínce je bez zátky.
- F) Na dolní polici skříňky je alespoň jedna kulatá láhev se zátkou. Méně než polovina všech lahví ve skřínce je prázdná. V celé skřínce je více hranatých lahví než kulatých.

Vysvětlivky: prázdná hranatá plná kulatá
 láhev se zátkou: láhev bez zátky:

Okruh ověřovaných vědomostí/dovedností: porozumění textu

Řešení: 13.1 – F; 13.2 – D; 13.3 – E; 13.4 – A

14 Přiradte k jednotlivým souvětím (14.1–14.3) odpovídající tvrzení (A–E).

(Každou možnost z nabídky A–E můžete přiřadit pouze jednou. Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)

- 14.1 Ačkoli se v druhém poločase zdálo, že domácí prohrají, nakonec si první místo v žebříčku dokázali udržet. _____
- 14.2 Sportovci věnovali veškerý volný čas tréninkům, aby uspěli jak na mistrovství republiky, tak na blížícím se mistrovství světa. _____
- 14.3 Protože se organizátoři obávali střetů fotbalových fanoušků, zpřísnili bezpečnostní opatření nejen na stadionu, ale také v jeho blízkém okolí. _____
- A) Toto souvětí se skládá ze dvou vět, obě jsou hlavní.
B) Toto souvětí se skládá ze dvou vět: první je hlavní, druhá je vedlejší.
C) Toto souvětí se skládá ze dvou vět: první je vedlejší, druhá je hlavní.
D) Toto souvětí se skládá ze tří vět, pouze první z nich je hlavní.
E) Toto souvětí se skládá ze tří vět, pouze třetí z nich je hlavní.

Okruh ověřovaných vědomostí/dovedností: skladba

Řešení: 14.1 – E; 14.2 – B; 14.3 – C

15 Rozhodněte o každé z následujících možností, zda je zapsána pravopisně správně (A), nebo ne (N).

	A	N
15.1 Napjetí mezi fanoušky kanadského a českého týmu se stupňovalo.	☐	☐
15.2 Jitrocelové kapky ulevily dědečkovy od nesnesitelné bolesti jen trochu.	☐	☐
15.3 Některé děti předčasně odjely na prázdniny, zbylí žáci pomáhali učitelům s vyklížením kabinetů.	☐	☐
15.4 Zemědělci vyzývají k boji s přemnoženými hraboši, vědci jsou však vůči plošnému používání jedů zdrženliví.	☐	☐

Okruh ověřovaných vědomostí/dovedností: pravidla českého pravopisu

Řešení: 15.1 – N; 15.2 – N; 15.3 – A; 15.4 – N

16 Která z následujících vět obsahuje pravopisnou chybu?

- A) Čapkovy obrazy zaujaly nejen manžele Landovi.
B) Zpěvákovy nové hity se překvapivě líbily i Pavlovi.
C) Čtvrtkovy pohádky vyprávějí o odvážném loupežníkovi.
D) Ředitelovy připomínky předáme i nemocnému kolegovi.

Okruh ověřovaných vědomostí/dovedností: pravidla českého pravopisu

Řešení: A

Část C1 – Specifikace didaktického testu pro čtyřleté obory vzdělání s maturitní zkouškou a pro nástavbová studia

Požadavky na uchazeče, který bude skládat jednotnou přijímací zkoušku z českého jazyka a literatury v rámci přijímacího řízení na čtyřleté obory středních škol zakončených maturitní zkouškou nebo na nástavbová studia, jsou formulovány v souvislosti s RVP ZV a zahrnují požadavky na vědomosti a dovednosti uchazeče v těchto oblastech: komunikačně-slohové, jazykové a literární. **V didaktickém testu je kladen důraz především na ověřování čtenářské gramotnosti a s ní souvisejících dovedností.**

Uchazeč o vzdělávání ve čtyřletém oboru vzdělání s maturitní zkouškou nebo nástavbovém studiu prokáže osvojení následujících vědomostí a dovedností:

1 porozumění textu

- prokáže porozumění textu včetně nepísmenných typů textu (tabulka, graf, obrázek aj.);
- pochopí podstatu definovaného pojmu, informace z předložené definice využije při práci s jiným textem;
- rozezná hlavní myšlenku textu;
- vystihne nadpis textu na základě hlavní myšlenky textu;
- odliší podstatné informace od nepodstatných;
- nalezne v textu klíčová slova a obsahové jádro sdělení;
- posoudí úplnost/neúplnost sdělení;
- porovná informace z různých zdrojů;
- odliší fakta od domněnek, názorů, hodnocení autora (objektivní a subjektivní sdělení);
- rozezná v textu prvky manipulace a nadsázky;

2 komunikační a slohová výchova

- uspořádá části textu podle textové návaznosti;
- doplní podle smyslu vynechanou část textu;
- odhadne pokračování textu nebo doplní jeho předcházející část;
- rozezná hlavní funkci a účel textu;
- rozezná komunikační záměr autora textu;
- rozezná část textu, v níž se autor textu přímo obrací na čtenáře;
- respektuje charakter komunikační situace (najde slovo nevhodně užití vzhledem k dané komunikační situaci a nahradí ho slovem vhodnějším);
- posoudí, který text je vzhledem k dané komunikační situaci vhodnější;
- rozezná komunikační funkci výpovědi (otázka, prosba, varování, rozkaz aj.) a posoudí vhodnost užití interpunkčního znaménka v dané výpovědi, případně náležité interpunkční znaménko doplní;
- rozezná vybrané slohové útvary a žánry (blahopřání, osobní a úřední dopis, diskuse, dotazník, e-mail, charakteristika, inzerát, líčení, návod k použití, objednávka, oznámení, popis děje, popis místa, popis pracovního postupu, popis předmětu, pozvánka, přihláška, referát, reklamní text, úvaha, výklad, výpisek, vypravování, vzkaz, zpráva, žádost, životopis);

3 pravidla českého pravopisu

- ovládá lexikální a morfologický pravopis (včetně pravopisu běžně užívaných slov přejatých);
- ovládá syntaktický pravopis včetně psaní interpunkce;

4 slovní zásoba, tvoření slov

- postihne význam pojmenování v daném kontextu;
- postihne význam obecně známých přísloví, rčení, pořekadel, pranostik, doplní jejich chybějící část;
- nahradí běžně užívaná slova přejatá českými ekvivalenty;
- rozliší původní i přenesený význam slova, rozezná v textu ustálené slovní spojení, uvede jeho význam;
- porovná významy pojmenování, rozliší slova významově nadřazená, podřazená, souřadná;
- rozliší slova jednoznačná a mnohoznačná;
- uvede k daným pojmenováním synonyma a antonyma;
- rozezná slova citově zabarvená a zdrobněliny;
- rozliší spisovné a nespisovné jazykové prostředky; nespisovný tvar slova / nespisovné slovo nahradí spisovným tvarem slova / spisovným slovem;
- rozezná slova příbuzná, uvede slovo příbuzné s určitým slovem;
- rozliší slovo, slabiku, hlásku (samohlásku, souhlásku, dvojhásku) a písmeno;
- orientuje se ve stavbě slov (předpona / předponová část, kořen, přípona / příponová část);

5 skladba

- rozliší větu jednoduchou a souvětí, upraví větu jednoduchou na souvětí a naopak;
- rozezná základní skladební dvojici;
- rozezná větné členy (podmět vyjádřený a nevyjádřený; přísudek slovesný a jmenný se sponou; předmět; přívlastek postupně rozvíjející, shodný a neshodný; příslovečné určení místa, času, způsobu, příčiny, účelu, podmínky), rozezná několikanásobné větné členy;
- rozliší větu hlavní a vedlejší, rozezná druhy vět vedlejších (podmětná, předmětná, přívlastková, příslovečná místní, příslovečná časová, příslovečná způsobová, příslovečná příčinná, příslovečná účelová, příslovečná podmínková);
- rozezná významové vztahy mezi souřadně spojenými větami a mezi souřadně spojenými větnými členy (slučovací, vylučovací, odporovací, stupňovací, příčinný, důsledkový);
- užívá vhodné spojovací výrazy, nahradí v textu / doplní do textu spojovací výraz tak, aby význam textu zůstal zachován;
- identifikuje nedostatky ve výstavbě větných celků, případně chybný větný celek opraví;
- rozliší řeč přímou a nepřímou, rozezná, zda je přímá/nepřímá řeč správně převedena do řeči nepřímé/přímé;

6 tvarosloví

- rozezná ohebné i neohebné slovní druhy;
- užívá ohebné slovní druhy v gramaticky správném tvaru;

- vytvoří větu, v níž určité slovo je jiným slovním druhem než ve výchozím textu;
- nalezne v daném kontextu chybný / chybně užitý tvar slova, případně tento nedostatek opraví;
- určí pád, číslo, rod a vzor podstatných a přídavných jmen;
- určí druh přídavných jmen a zájmen;
- ovládá stupňování přídavných jmen a příslovcí;
- určí mluvnické kategorie sloves (osoba, číslo, způsob, čas, slovesný rod a vid);

7 literární výchova

- používá elementární literární pojmy při jednoduchém rozboru literárních textů (téma, kompozice, próza, poezie, postava, sloka, verš, rým, metafora, personifikace, přirovnání, kontrast);
- orientuje se v literárních druzích (lyrika, epika, drama);
- rozezná vybrané literární žánry (anekdota, báje, bajka, balada, báseň, epigram, epos, hádanka, komedie, komiks, legenda, pohádka, pověst, povídka, román, rozpočítadlo, říkanka, tragédie, nonsensová, dobrodružná a humoristická literatura, literatura fantasy a sci-fi, ústní lidová slovesnost);
- rozliší umělecký a neumělecký text, rozezná různé typy neuměleckých textů.

Část C2 – Podpora pro uchazeče o studium na čtyřletých oborech vzdělání s maturitní zkouškou a na nástavbových studiích

K procvičování celých testů nebo jen tematicky zaměřených skupin úloh z předchozích ročníků jednotné přijímací zkoušky (JPZ) lze využít [webovou aplikaci](#)¹⁰. U některých úloh je kromě správné odpovědi k dispozici také komentované řešení.

Na webových stránkách CZV¹¹ lze v sekci **Testová zadání** stáhnout testové sešity, záznamové archy a klíče správných řešení didaktických testů konaných v rámci předchozích ročníků JPZ. U většiny didaktických testů je k dispozici dokument [Průvodce řešením](#)¹², jenž obsahuje komentovaná řešení úloh.

Pro jednotnou přijímací zkoušku z českého jazyka a literatury jsou povolenými pomůckami pouze **psací potřeby**.

¹⁰ <https://procvicprijimacky.cermat.cz>

¹¹ <https://prijimacky.cermat.cz>

¹² <https://prijimacky.cermat.cz/menu/testova-zadani-k-procvicovani/testova-zadani-v-pdf/ctyrlete-obory-cesky-jazyk-a-literatura>

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 1–3

(1) „Co tomu říkáte, Watsoně?“

„Je to případ, nad kterým zůstává rozum stát.“

„Má opravdu několik pozoruhodných rysů, nad nimiž si lámu hlavu. Vezměte si například ty otisky nohou. Proč myslíte, že se šlápěje změnily?“

„Mortimer říkal, že Baskerville prošel tím kusem aleje po špičkách.“

„Ale Watsoně, Mortimer toliko opakoval, co nějaký hlupák vypověděl před porotou. Proč by někdo chodil alejí po špičkách?“

„Jak to tedy bylo, Holmesi?“

„Utíkal, Watsoně. Utíkal, aby spasil život. Utíkal tak dlouho, až mu puklo srdce a padl mrtev na tvář.“

„Utíkal? A před čím utíkal?“

„To právě nevíme – v tom je klíč k záhadě. Jsou tu náznaky, že ten člověk šel hrůzou ještě dřív, než se dal na útěk.“

„Jak to můžete vědět, Holmesi?“

(2) „Vycházím z předpokladu, že **příčina jeho strachu k němu přicházela přes blata**. Charles Baskerville však **utíkal od svého domu pryč**, místo aby utíkal směrem k němu, jak ukazují jeho stopy. Proč? Vysvětlení je podle mě jediné: **byl to už člověk zbavený zdravého rozumu**. Pak je tu ovšem ještě otázka, na koho tehdy čekal.“

„Holmesi, vy myslíte, že na někoho čekal?“

(3) „Charles Baskerville byl postarší člověk nevalného zdraví. Můžeme pochopit, že každý večer chodíval na kratší procházku, ale v kritickou noc byla půda vlhká a počasí nevlídné. Nezdá se vám proto divné, že stál v aleji pět či deset minut, jak z doutníkového popela odvodil doktor Mortimer s postřehem bystřejším, než bych se u něho byl nadál? Považuji za pravděpodobné, že **u té branky nestál každý večer**. Naopak – všechno nasvědčuje tomu, že se blatům vyhýbal. Oné noci tam však čekal. Věc se začíná rýsovat, Watsoně. Souvislosti začínají vystupovat.“

(A. C. Doyle, *Pes baskervillský*, upraveno)

1 Které z následujících tvrzení jednoznačně vyplývá ze třetí části výchozího textu?

- A) Holmese nepřekvapilo, že doktor Mortimer je tak bystrý.
- B) Holmese překvapilo, že doktor Mortimer není moc bystrý.
- C) Holmes očekával, že doktor Mortimer bude mít dobrý postřeh.
- D) Holmes neočekával, že doktor Mortimer bude mít takový postřeh.

Okruh ověřovaných vědomostí/dovedností: porozumění textu

Řešení: D

2 Které z následujících tvrzení je pravdivé?

(Slovní spojení *otisky nohou* a slovo *šlépěje*, které jsou ve výchozím textu podtrženy, je nutné posuzovat v kontextu výchozího textu.)

- A) Slovní spojení *otisky nohou* je významově nadřazené slovu *šlépěje*.
- B) Slovní spojení *otisky nohou* a slovo *šlépěje* označují tutéž skutečnost.
- C) Slovo *šlépěje* je významově nadřazené slovnímu spojení *otisky nohou*.
- D) Slovo *šlépěje* a slovní spojení *otisky nohou* označují odlišnou skutečnost.

Okruh ověřovaných vědomostí/dovedností: slovní zásoba

Řešení: B

3 Rozhodněte o každém z následujících úseků výchozího textu, zda jde o fakt (F) podložený důkazy, nebo pouze o Holmesovu domněnku (D).

(Uvedené úseky, které jsou ve výchozím textu vyznačeny tučně, je nutné posuzovat v kontextu tohoto textu.)

	F	D
3.1 utíkal od svého domu pryč	☐	☐
3.2 u té branky nestál každý večer	☐	☐
3.3 byl to už člověk zbavený zdravého rozumu	☐	☐
3.4 příčina jeho strachu k němu přicházela přes blata	☐	☐

Okruh ověřovaných vědomostí/dovedností: porozumění textu

Řešení: 3.1 – F; 3.2 – D; 3.3 – D; 3.4 – D

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 4

Počátky budování slavného opevnění, ***** tvarem dračí tělo, souvisí s epochou čínských dějin nazývanou Období ●●●● států.

(kolektiv autorů, *Planeta tajuplných světů*, upraveno)

4

4.1 Napište náležitý spisovný tvar slova *připomínající*, který patří na první vynechané místo (***) ve výchozím textu.**

4.2 Napište náležitý spisovný tvar slova *válčící*, který patří na druhé vynechané místo (●●●●) ve výchozím textu.

(Po doplnění náležitých tvarů slov musí být výchozí text gramaticky správný.)

Okruh ověřovaných vědomostí/dovedností: tvarosloví

Řešení: 4.1 – připomínajícího; 4.2 – válčících

VÝCHOZÍ TEXTY K ÚLOHÁM 5–6

TEXT 1

S naší učitelkou výtvarky se prostě nenudíme. Třeba dneska dopoledne nás zatáhla do kulturáku na nějakou výstavu moderního umění. Moc jsme těm flekům nerozuměli a už po pár minutách koukání na obraz *Tajemné mraky mizící za obzorem v prostoru nekonečného bytí* se nám začaly dělat mžitky před očima. Můj brácha, kterej chodí do první třídy, fakt umí kreslit líp. Snad poprvý se celá třída těšila na návrat do školy. To jsme ale ještě nevěděli, že nás učitelka překvapí nečekanou písemkou.

(CZVV)

TEXT 2

V běžně mluveném jazyce dochází často k **univerbizaci**, tzn. nahrazení víceslovného pojmenování jednoslovným pojmenováním (např. *hlavní nádraží* – *hlavák*, *občanský průkaz* – *občanka*).

(Příruční mluvnice češtiny, upraveno)

5 Vypište z TEXTU 1 tři slova vzniklá univerbizací.

Úlohu řešte na základě definice uvedené v TEXTU 2. Chybějící dílčí odpověď nebo zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, jsou považovány za chybu.

Okruh ověřovaných vědomostí/dovedností: porozumění textu

Řešení: výtvarky, kulturáku, písemkou

6 Napište druh věty vedlejší, která je v TEXTU 1 vyznačena tučně.

Okruh ověřovaných vědomostí/dovedností: skladba

Řešení: předmětná

7 Ve které z následujících možností každé slovo obsahuje předponu *pod-*?

- A) podivín, podřízený
- B) podkroví, podlouhlý
- C) podrápat, podplacený
- D) podporovat, podmíněný

Okruh ověřovaných vědomostí/dovedností: tvoření slov

Řešení: D

8 Uspořádejte jednotlivé části textu (A–F) tak, aby byla dodržena textová návaznost.

A) Představoval se jako dozorčí úředník telefonní ústředny a žádal například babičky, aby našly krejčovský metr a změřily telefonní šňůru od zdi k přístroji. Zvláště si ale zasedl ten mladík na majitele telefonního přístroje číslo to a to.

B) „Vejte nenávidím,“ pravil mladík. „Tak to bude asi omyl.“

C) Jmenoval se Eduard Kohoutek. Týden co týden se v pátek ve tři hodiny konal tento telefonní rozhovor: „Dobrý den! Je prosím doma pan Slepíčka?“

D) Byl jeden student, jmenoval se, řekněme, Pokštefl. Jeho záliba byla telefonovat neznámým lidem a dělat si z nich šprťouchlata.

E) „Ó nikoliv!“ odpovídal kultivovaný hlas, „u telefonu Eduard Kohoutek.“ „Tak slepička není doma?“ říkával pokaždé student. „A snesla vám vajíčko?“ „Nikoliv, nesnesla,“ odpovídal zdvořilý hlas. „Máte rád vajíčka?“

F) Pak zavěsil a celý týden se těšil, až zase v pátek zavolá pana Kohoutka a bude chtít pana Slepíčku.

(L. Aškenazy, Vajíčko, upraveno)

- 8.1 _____
8.2 _____
8.3 _____
8.4 _____
8.5 _____
8.6 _____

Okruh ověřovaných vědomostí/dovedností: komunikační a slohová výchova

Řešení: D – A – C – E – B – F

9 Ve které z následujících možností není správně zapsána interpunkce?

- A) Vzhledem k nepříznivé předpovědi počasí, jsme plánovaný výlet odložili.
B) Dnes ho poprvé sama od sebe pozdravila, a dokonce se na něj mile usmála.
C) V televizi nejraději sledoval sportovní přenosy, především fotbalové zápasy.
D) S jeho názorem sice nesouhlasím, nicméně respektuji odlišný pohled na věc.

Okruh ověřovaných vědomostí/dovedností: pravidla českého pravopisu

Řešení: A

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 10

Kilometry a kilometry ve stísněných prostorech, s kyslíkem na zádech, bez přírodního světla. Takový je cave diving neboli potápění v jeskyních. Cave diving láká všechny, kteří chtějí posunout hranice svých možností. Při tomto technicky velmi náročném potápění však hrozí značné nebezpečí. V síti jeskyní se totiž velmi lehce zabloudí. Nástrah při cave divingu na vás čeká mnoho. Nikdy nevíte, na kterou narazíte.

(www.samuraj.cz, upraveno)

10 Ve kterém z následujících úseků výchozího textu se autor textu přímo obrací na čtenáře?

- A) nikdy nevíte, na kterou narazíte
- B) v síti jeskyní se totiž velmi lehce zabloudí
- C) takový je cave diving neboli potápění v jeskyních
- D) cave diving láká všechny, kteří chtějí posunout hranice

Okruh ověřovaných vědomostí/dovedností: komunikační a slohová výchova

Řešení: A

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 11

Paní té skleněné hory
se shora bez citu dívá.
Černá a bohatá kadeř
přes bílá ramena splývá.
Havrani důvěrně sedlí
až na hrot lesklého meče.
Zvědavě, s důvěrou hledí,
kterak krev pomalu teče...

(V. Dyk, Zajatec skleněné hory, zkráceno)

11 Které z následujících tvrzení o úseku podtrženém ve výchozím textu je pravdivé?

- A) Tento úsek obsahuje dva osmislabičné verše a uplatňuje se v něm kontrast.
- B) Tento úsek obsahuje dva osmislabičné verše a neuplatňuje se v něm kontrast.
- C) Tento úsek, v němž se uplatňuje kontrast, obsahuje jeden sedmislabičný a jeden osmislabičný verš.
- D) Tento úsek, v němž se neuplatňuje kontrast, obsahuje jeden sedmislabičný a jeden osmislabičný verš.

Okruh ověřovaných vědomostí/dovedností: literární výchova

Řešení: A

12 Které z následujících tvrzení není pravdivé?

- A) Výraz *má* lze někdy použít jako sloveso, někdy jako zájmeno.
- B) Výraz *živí* lze někdy použít jako přídavné jméno, někdy jako sloveso.
- C) Výraz *každé* lze někdy použít jako zájmeno, někdy jako přídavné jméno.
- D) Výraz *zranění* lze někdy použít jako podstatné jméno, někdy jako přídavné jméno.

Okruh ověřovaných vědomostí/dovedností: tvarosloví

Řešení: C

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 13–14

Uprostřed místnosti stál Davidson. **Nevypadalo** to, že mě zpozoroval. Hovořil dosti zmateně, oči vytřeštěné. Vtom do laboratoře vstoupil Boyce. Stručně jsem ho seznámil s **neobvyklou** situací. Navrhl, abychom Davidsona odvedli do děkanovy kanceláře. Když jsme tam došli, usadil jsem se s Davidsonem na pohovku. **Nešťastný** Davidson prsty přejížděl po Wadeově pohovce. Hmatem ji poznával, ale neviděl ji.

„A **nemohl** byste nám říci, co tedy vidíte?“ zeptal se ho Boyce.

Davidson odpověděl, že vidí jen spoustu písku a rozdrcených lastur, jinak nic.

„Davidsone, jste v mé kanceláři,“ pravil Wade. „Něco se vám stalo s očima. Máte v pořádku hmat i sluch, ale nevidíte.“

(H. G. Wells, *Pozoruhodný případ Davidsonových očí*, upraveno)

13 Ve které z následujících možností je nepřímá řeč z úseku podtrženého ve výchozím textu správně převedena do řeči přímé?

(Ve správném řešení musí význam výchozího textu zůstat zachován.)

- A) Davidson odpověděl: „Vidí jen spoustu písku a rozdrcených lastur, jinak nic.“
- B) „Vidí jen spoustu písku a rozdrcených lastur,“ odpověděl Davidson, „jinak nic.“
- C) „Vidím jen spoustu písku a rozdrcených lastur,“ odpověděl Davidson, „jinak nic.“
- D) Davidson odpověděl: „Že vidím jen spoustu písku a rozdrcených lastur, jinak nic.“

Okruh ověřovaných vědomostí/dovedností: skladba

Řešení: C

14 Ve kterém z následujících případů se význam výchozího textu změní nejméně?

(První z dvojice posuzovaných slov vždy pochází z výchozího textu a je v něm vyznačeno tučně.)

- A) v případě, že slovo *nevypadalo* nahradíme slovem *vypadalo*
- B) v případě, že slovo *neobvyklou* nahradíme slovem *obvyklou*
- C) v případě, že slovo *nešťastný* nahradíme slovem *šťastný*
- D) v případě, že slovo *nemohl* nahradíme slovem *mohl*

Okruh ověřovaných vědomostí/dovedností: slovní zásoba

Řešení: D

15 Přiřadte k jednotlivým slohovým útvarům (15.1–15.3) úryvek (A–E), který nejvýrazněji vykazuje znaky příslušného útvaru.

(Každou možnost z nabídky A–E můžete přiřadit pouze jednou. Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)

- 15.1 úvaha _____
- 15.2 výklad _____
- 15.3 pozvánka _____

- A) Součástí rodinného domu, jehož prodej zprostředkováváme, je velká zahrada, která je ohrazena dvoumetrovým plotem. Altánek mezi vzrostlými stromy vybízí k odpočinku, množství záhonů potěší vášnivě pěstitele.
- B) Vážený pane řediteli, žádám Vás o uvolnění mé dcery Karolíny Ježkové z výuky dne 26. března 2020. V tento den se zúčastní talentových zkoušek na střední uměleckou školu. Probíranou látku si dcera samozřejmě doplní.
- C) Milí rodiče žáků devátých ročníků ZŠ, navštivte naši školu ve středu 15. ledna 2020. Od 18.00 pro Vás pořádáme den otevřených dveří. Seznámíte se s prostory školy i s vyučujícími, kteří Vám rádi poskytnou potřebné informace.
- D) Bylo by zajímavé, kdyby věci mohly mluvit. Co by nám asi vyprávěl plot kolem zahrady? Když si představuji, že věci kolem nás jsou živé, uvědomuji si, že bych měl zvažovat, jak se k nim chovám. Nechávám přece na nich svůj otisk a kdoví, jednou třeba promluví.
- E) Jungmannův článek je asi o 180 let mladší než Komenského Labyrint. Když ale oba texty porovnáme, zjistíme, že po stránce jazykové mezi nimi nejsou podstatné rozdíly. V národním obrození se totiž záměrně navazovalo na tradici spisovné češtiny konce 16. století a začátku 17. století, a to zejména v hláskové a tvarové stavbě. Přestože se jazyk neustále vyvíjel, jsou oba texty blízké i našemu současnému jazyku.

(Vzhledem k povaze úlohy nejsou zdroje výchozích textů uvedeny.)

Okruh ověřovaných vědomostí/dovedností: komunikační a slohová výchova

Řešení: 15.1 – D; 15.2 – E; 15.3 – C

16 Která z následujících vět je zapsána pravopisně správně?

- A) Obě skupiny chlapců se vydali na náročnou pěší túru.
- B) Obě skupiny chlapců se vydali na náročnou pěší túru.
- C) Obě skupiny chlapců se vydaly na náročnou pěší túru.
- D) Obě skupiny chlapců se vydaly na náročnou pěší túru.

Okruh ověřovaných vědomostí/dovedností: pravidla českého pravopisu

Řešení: D